

e-mail: s.savchuk@tneu.edu.ua

Савчук С.В., к.е.н., доцент кафедри фінансів
ім. С.І. Юрія ТНЕУ

ГРОМАДСЬКИЙ КОНТРОЛЬ ТА ЙОГО НЕОБХІДНІСТЬ В УМОВАХ БЮДЖЕТНОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Савчук С.В., к.э.н., доцент кафедры финансов
им. С.И. Юрия ТНЭУ

ОБЩЕСТВЕННЫЙ КОНТРОЛЬ И ЕГО НЕОБХОДИМОСТЬ В УСЛОВИЯХ БЮДЖЕТНОЙ ДЕЦЕНТРАЛИЗАЦИИ

Savchuk S.V., Ph.D., Associate Professor of Department
of Finance named after S.I. Yuriy, TNEU

PUBLIC CONTROL AND ITS NECESSITY UNDER THE CONDITIONS OF FISCAL DECENTRALIZATION

Для успішного впровадження процесів бюджетної децентралізації в Україні необхідним постає здійснення громадського контролю як невід'ємної складової управління місцевими фінансами, а також розвитку демократичних процесів у державі. Посилення ролі громадського контролю сприятиме ефективному управлінню бюджетними ресурсами, в тому числі на місцевому рівні, що забезпечить цільову спрямованість видатків бюджетів та дозволить максимально враховувати інтереси громадськості відповідно до чинного законодавства.

Реалізація демократичних засад бюджетного процесу в контексті поглиблення процесів децентралізації передбачає здійснення постійного контролю як через інститути громадянського суспільства, так і безпосередньо населенням за процесами формування, розподілу та використання фінансових ресурсів на місцевому рівні [1, с. 103]. Громадський контроль сприяє ефективній діяльності органів місцевого самоврядування, запобіганню незаконним і неправомірним діям, та визначає рівень взаємодії владних структур із громадськістю.

Як відомо, за своєю сутністю громадський контроль являє собою активне спостереження представниками громадськості за діяльністю органів державної влади та місцевого самоврядування на всіх рівнях управління, результати якого мають рекомендаційний характер [2]. Він здійснюється суб'єктами громадського контролю і спрямований на попередження та ви-

явлення фактів неврахування інтересів територіальних громад в процесі управління місцевими фінансами. Однак, в результаті недосконалого механізму взаємодії громадськості із місцевими органами державної влади та місцевого самоврядування, громадяни не можуть використовувати в повній мірі надані їм права, зокрема щодо безпосереднього здійснення влади (не враховуючи виборів) та вирішення територіальною громадою питань місцевого значення відповідно до Конституції України; здійснення контролю за діяльністю органів місцевого самоврядування – Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» [3]. І як свідчить досвід багатьох країн, в демократичній державі діяльність органів влади різних рівнів, а також визначення бюджетних пріоритетів повинні відображати суспільні переваги, в основу чого має бути покладено суспільний вибір.

За допомогою громадського контролю проводиться реальна оцінка діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування стосовно виконання покладених на них завдань та функцій, а також, відповідно, надання ними суспільних благ і послуг населенню. Тому велике значення має те, що його здійснюють суб'єкти, які не підпорядковані органам влади та є безпосередніми споживачами наданих ними таких послуг.

Застосування громадського контролю в управлінні місцевими фінансами дає можливість владним структурам при прийнятті управлінських рішень створити умови для політичної підтримки, забезпечити розподіл відповідальності за ухвалені рішення, підвищити довіру громадян до влади, в тому числі на місцевому рівні, знайти економічно вигідні шляхи вирішення існуючих проблем в регіоні. Активізація дій громадськості, що сприяє підвищенню прозорості у діяльності місцевих органів влади, необхідність зменшення їхніх корупційних дій та покращення якості надання суспільних послуг зумовлює необхідність посилення ролі громадського контролю. Це дасть можливість враховувати сформульовані кожною місцевою громадою вимоги на послуги в межах її власного суспільного вибору, що забезпечить гнучкість політичного процесу і дасть змогу населенню обирати самостійно або через обраних представників стратегічні вектори розвитку відповідних регіонів [1; 5, с. 91].

В сучасних умовах здійснення бюджетної децентралізації в Україні громадський контроль лише набуває своєї значимості, особливо це стосується проведення громадських експертиз, громадських слухань щодо об-

говорення окремих суспільно-важливих напрямків діяльності органів державної та місцевої влади.

Однак, на жаль, основними перешкодами щодо участі громадськості в управлінських процесах та прийнятті важливих рішень, схвалених громадськими організаціями є надмірна заполітизованість і все ще наявність бюрократизації в суспільстві. Тому такий аспект також обумовлює необхідність активної участі громадськості в управлінні, особливо для успішної реалізації бюджетної децентралізації в країні.

Недосконале нормативно-правове забезпечення процесу здійснення громадського контролю, низький рівень поінформованості громадян щодо особливостей організації бюджетного процесу, використання бюджетних коштів, а також прийняття відповідних рішень місцевої влади, недостатня взаємодія у діяльності органів державної влади, місцевого самоврядування та громадськості загалом призводять до порушення ефективної співпраці держави і населення.

В контексті вирішення зазначених проблем, важливим доцільно вважати вибір та застосування відповідних методів впливу громадськості на процес управління. До найбільш поширених відносять: представлення населенням, як безпосереднього споживача суспільних благ та послуг, своїх інтересів через участь у громадських слуханнях, аналіз та оцінка дій органів державної влади і місцевого самоврядування через засоби масової інформації, виявлення порушень фінансової дисципліни, а також оприлюднення результатів опитування громадян [4, с. 100].

Тому органи місцевого самоврядування повинні максимально сприяти широкому залученню до системи управління усіх зацікавлених сторін, враховувати думку громадськості при ухваленні управлінських рішень, що, в свою чергу, сприятиме успішним результатам виборчих процесів на локальному рівні. При цьому в контексті забезпечення ефективного соціально-економічного розвитку держави та регіонів необхідним є збільшення прозорості в діяльності владних інститутів. Саме прозорість бюджету дозволяє громадськості сформулювати чіткі уявлення про складність та альтернативи прийняття бюджетних рішень, що дає можливість впливати на дії органів виконавчої влади, активно захищаючи свої громадянські права.

Таким чином, тільки подальший розвиток громадського контролю, його посилення за належним виконанням владних повноважень, протидія корупційним проявам у функціонуванні органів державної влади та місце-

вого самоврядування сприятиме ефективному управлінню місцевими фінансами, чіткій визначеності принципів діяльності місцевих органів влади, що слугує основою для реалізації передбачених завдань і пріоритетів, а також забезпечить в повній мірі задоволення потреб територіальних громад.

Література:

1. Розвиток бюджетного процесу в умовах економічних перетворень: монограф. / за ред. С.І. Юрія, В.Г. Дем'янишина. – К.: Кондор-Видавництво, 2012. – 376 с.
2. Волошина А.В. Ефективна організація роботи громадської організації: метод. рек. / А.В. Волошина, М.В. Лациба; Укр. не залеж. центр політ. дослідж. – К.: Агентство «Україна», 2011. – 6 с.
3. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21.05.1997 № 280/97-ВР (із змінами та доповненнями) // Відомості Верховної Ради України. – 1997. – № 24. – С.379–429.
4. Модернізація місцевих фінансів України в умовах економічних і соціальних трансформацій: монограф. / За ред. О.П. Кириленко. – Тернопіль: ТНЕУ, «Економічна думка», 2008. – 376 с.
5. Пріоритетні напрями регіональної політики в економічній сфері (розвиток галузей та регіонального виробництва, бюджетне регулювання та фінансування): монограф. / За заг. ред. Т.О. Журавльової. – Павлоград: АРТ Синтез-Т, 2014. – 363 с.